

ΕΙΧΕ ΧΙΟΝΙΣΕΙ ἑλαφρὰ τὴ νύχτα, καὶ τὰ παγωμένα της μαλλιά ἦταν χρυσὰ καὶ χρυστάλλινα, καὶ τὰ μάτια της ἦταν κατάψυχρα καὶ σκληρὰ σὰν πέτρες. Μιὰ ἀπὸ τὶς κίτρινες γαλότσες της εἶχε βγεῖ καὶ στεκόταν ὄρθια στὸ χιόνι ἀποκάτω της. Τὸ σχῆμα τοῦ παλτοῦ της πρόβαλλε κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι ἐκεῖ πὸν τὸ εἶχε ρίξει, καὶ φοροῦσε μόνο ἓνα λευκὸ φόρεμα καθὼς κρεμόταν ἀνάμεσα στὰ γυμνὰ γκρίζα κλαδιὰ τῶν χειμωνιάτικων δέντρων μὲ τὸ κεφάλι της σκυφτὸ καὶ τὰ χέρια της στραμμένα ἑλαφρὰ πρὸς τὰ ἔξω σὰν τὰ χέρια ὀρισμένων λατρευτικῶν ἀγαλμάτων πὸν ἡ στάση τους σοῦ ζητᾶ νὰ ἀναλογιστεῖς τὴν ἱστορία τους. Νὰ ἀναλογιστεῖς τὶς βαθιὲς ρίζες ἐνὸς κόσμου θεμελιωμένου στὴ θλίψη τῶν πλασμάτων του. Ὁ κνηγὸς γονάτισε καὶ ἔμπηξε τὴν καρμπίνα του κατακόρυφα μέσα στὸ χιόνι δίπλα του, ἔβγαλε τὰ γάντια του, τὰ ἄφησε νὰ πέσουν καὶ ἔνωσε τὰ χέρια του. Σκέφτηκε νὰ προσευχηθεῖ, ἀλλὰ δὲν ἤξερε τί προσευχὴ νὰ κάνει σὲ μιὰ τέτοια περίσταση. Ἔσκυψε τὸ κεφάλι. Χρυσοπλοκότατε πύργε, εἶπε. Δωδεκάτειχε πόλις. Ἔμεινε ἐκεῖ γονατιστὸς ὥρα πολλή. Ὅταν ξανάνοιξε τὰ μάτια, εἶδε κάτι μικρὸ μισοθαμμένο στὸ χιόνι, κι ἔτσι ἔγειρε, σκούπισε ἀπὸ πάνω τὸ χιόνι καὶ πῆρε στὸ χέρι του μιὰ χρυσὴ ἀλυσίδα μ' ἓνα ἀτσάλινο κλειδὶ κι ἓνα λευκόχρυσο δαχτυλίδι. Τὰ ἔβαλε στὴν τσέπη τοῦ κνηγε-

τικοῦ μπουφάν του. Εἶχε ἀκούσει τὸν ἄνεμο μέσα στὴ νύχτα. Τὸ ἔργο τοῦ ἀνέμου. Ἐνας σκουπιδοτενεκὲς χτυποῦσε στὰ τοῦβλα πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι του. Τὸ χιόνι βολόδερνε στὸν ἄνεμο ἐκεῖ ἔξω στὸ δάσος μέσα στὸ σκοτάδι. Σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ κοίταξε ἐκεῖνα τὰ ψυχρὰ πορσελάνινα μάτια ποὺ λαμπύριζαν γαλανὰ στὸ ἀδύναμο χειμερινὸ φῶς. Εἶχε δέσει τὸ φόρεμά της μὲ κόκκινη κορδέλα, ἔτσι ὥστε νὰ τὴ βροῦν. Μιὰ πινελιὰ χρῶμα μέσα στὴν ἀπόλυτη ἐρημιά. Ἐκείνη τὴ μέρα τῶν Χριστουγέννων. Ἐκείνη τὴν ψυχρὴ καὶ σχεδὸν ἀμίλητη μέρα τῶν Χριστουγέννων.

ΗΤΑΝ ΛΟΙΠΟΝ στὸ Σικάγο, τὸ χειμώνα τῆς τελευταίας χρονιᾶς τῆς ζωῆς της. Σὲ μιὰ βδομάδα θὰ ἐπέστρεφε στὸ *Stella Maris*¹ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θὰ περιπλανιόταν στὰ ἀφιλόξενα δάση τοῦ Οὐϊσκόνσιν. Τὸ Παιδί τῆς Θαλιδομίδης² τῆ βρῆκε σ' ἓνα ἐνοικιαζόμενο δωμάτιο στὴν ὁδὸ Κλάρκ. Στὸ Νιάρ Νόρθ Σάιτ. Τῆς χτύπησε τὴν πόρτα. Πράγμα πὸν δὲν συνήθιζε. Ἐκείνη βέβαια ἤξερε ποιὸς χτυποῦσε. Τὸ περίμενε. Καὶ στὸ κάτω κάτω, δὲν ἦταν στ' ἀλήθεια χτύπημα. Ἀκούστηκε σὰν χαστούκι.

Τὸ Παιδί ἄρχισε νὰ βηματίζει πέρα δῶθε μπροστὰ ἀπὸ τὸ κρεβάτι της. Σταμάτησε γιὰ νὰ μιλήσει, τὸ ξανασκέφτηκε καὶ συνέχισε νὰ βηματίζει, τρίβοντας τὰ χέ-

1. Ὄνομα ψυχιατρικοῦ ἀσύλου στὸ Οὐϊσκόνσιν. Στὰ λατινικὰ σημαίνει «Ἄστρο τῆς Θάλασσας» καὶ ἀποτελεῖ προσωνύμιό τῆς Παναγίας. [Ὅλες οἱ σημειώσεις εἶναι τοῦ μεταφραστῆ.]

2. Στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1950 ἄρχισαν νὰ γενιοῦνται, κυρίως στὴν Εὐρώπη, παιδιά μὲ σοβαρὲς δυσπλασίες στὰ ἄκρα, ἀνάμεσά τους τῆ λεγόμενη «φωκομέλεια», δηλαδὴ ἀπουσία δακτύλων, πράγμα πὸν ἔκανε τὰ χέρια τους νὰ μοιάζουν μὲ πτερυγία φώκιας. Στὴν ἀρχὴ θεωρήθηκε ὑπαίτια ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια, ἀργότερα ὅμως ἀποδείχτηκε πὸς ἦταν παρενέργεια τῆς Θαλιδομίδης, ἐνὸς φαρμάκου πὸν δινόταν στὶς ἔγκυες γυναῖκες γιὰ νὰ μὴ νιώθουν ναυτία. Τὰ παιδιά αὐτὰ ἔμειναν εὐρέως γνωστὰ ὡς Παιδιά τῆς Θαλιδομίδης.

ρια του σὰν κακοῦργος σὲ βουβὴ ταινία. Μόνο πὸν δὲν ἦταν χέρια, βέβαια, ἀλλὰ περὺγια. Σὰν αὐτὰ τῆς φώκας. Καὶ τώρα ἀκούμπησε τὸ πιγούνι του στὸ ἓνα ἀπ' αὐτά, καθὼς σταμάτησε, στάθηκε καὶ τὴν κοίταξε ἐξουχιστικά. Ἐπέστρεψε κατόπιν λαϊκῆς ἀπαίτησης, τῆς εἶπε. Διὰ ζώσης.

Σοῦ πῆρε ἀρκετὸ καιρὸ νὰ ἔρθεις.

Ναί. Τὰ φῶτα ἦταν κόντρα σὲ ὄλο τὸ δρόμο.

Πῶς ἤξερες σὲ ποιό δωμάτιο ἦμουν;

Εὔκολο. Δωμάτιο 4Γ. Τέσσερις γωνίες. Πῶς τὸ πληρώνεις;

Ἔχω ἀκόμα χρήματα.

Τὸ Παιδί ἔριξε μιὰ ματιὰ γύρω του. Ἔχεις κάνει καλὴ δουλειὰ ἐδῶ. Θὰ μπορούσαμε ἴσως νὰ πᾶμε μιὰ βόλτα στὸν κῆπο μετὰ τὸ τσάι. Τί σχέδια ἔχεις;

Νομίζω ὅτι ξέρεις τί σχέδια ἔχω.

Ναί. Οἱ προοπτικὲς δὲν εἶναι καλές, ἔ;

Τίποτα δὲν εἶναι γιὰ πάντα.

Θὰ ἀφήσεις σημεῖωμα;

Γράφω ἓνα γράμμα στὸν ἀδελφό μου.

Μιὰ ψυχρὴ περίληψη, φαντάζομαι.

Τὸ Παιδί ἦταν στὸ παράθυρο καὶ κοίταξε τὸ δριμὺ ψύχος ἀπέξω. Τὸ χιονισμένο πάρκο καὶ τὴν παγωμένη λίμνη πρὸ πέρα. Ἐντάξει, εἶπε. Ζωή. Τί νὰ πεῖς; Δὲν εἶναι γιὰ ὄλους. Χριστέ μου, οἱ χειμῶνες εἶναι πολὺ περιοριστικοί.

Αὐτὸ εἶναι ὄλο;

Τί πράμα;

Αὐτὸ ἔχεις νὰ πεῖς ὄλο κι ὄλο;

Σκέφτομαι.

Ἄρχισε πάλι νὰ βηματίζει. Μετὰ σταμάτησε. Τί θὰ ἔλεγες νὰ τὰ μαζεύαμε καὶ νὰ τὴν κάναμε ἀπὸ δῶ;

Δὲν θὰ ἄλλαζε τίποτα.

Κι ἂν μέναμε;

Τί, ἄλλα ὄχι τῶν χρόνια μ' ἐσένα καὶ τοὺς φτηνιάρηδες φίλους σου;

Ἐννιά, μαθηματικὴ διάνοια.

Ἐννιά, λοιπόν.

Γιατί ὄχι;

Ὅχι, εὐχαριστῶ.

Συνέχισε νὰ βηματίζει. Τρίβοντας ἀργὰ τὸ μικρὸ σημαδεμένο κεφάλι του. Ἐμοιαζε σὰν νὰ τὸ εἶχαν φέρει σ' αὐτὸ τὸν κόσμον μὲ λαβίδα γιὰ παγάκια. Σταμάτησε πάλι στὸ παράθυρο. Θὰ σοῦ λείψουμε, εἶπε. Ἐχουμε περάσει πολλὰ μαζί.

Σίγουρα, τοῦ εἶπε. Τὰ περάσαμε θανατῶσια. Κοίτα. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἄσχετα. Κανένας δὲν πρόκειται νὰ λείψει σὲ κανέναν.

Δὲν χρειάζοταν κανὲν νὰ ἔρθουμε, ξέρεις.

Δὲν ξέρω τί χρειάζοταν νὰ κάνεις ἐσύ. Δὲν εἶμαι ἐξοικειωμένη μὲ τὰ δικά σου καθήκοντα. Ποτὲ δὲν ἤμουν. Καὶ τώρα δὲν μὲ νοιάζει.

Ναί. Πάντα σκεφτόσουν τὸ χειρότερο.

Καὶ σχεδὸν ποτὲ δὲν ἔπεσα ἔξω.

Δὲν εἶναι ὅλες οἱ ἐκτρομελικὲς παραισθήσεις ποὺ ἐμφανίζονται στὴν κάμαρά σου στὰ γενέθλιά σου ἐχθρικές. Προσπαθήσαμε νὰ ρίξουμε μιὰ ἀχτίδα φωτὸς σὲ ἕναν ταραγμένον κόσμον. Ποῦ εἶναι τὸ κακό;

Δὲν εἶναι τὰ γενέθλιά μου. Καὶ ξέρουμε, νομίζω, τί εἶναι αὐτὸ ποὺ ρίχνετε. Τέλος πάντων, δὲν πρόκειται νὰ σὲ δῶ μὲ καλὸ μάτι, ὅποτε ξέχνα το.

Δὲν ἔχεις καλὰ μάτια. Σοῦ τέλειωσαν.

Ἐκόμα καλύτερα.

Τὸ Παιδί ἔριξε μιὰ ματιὰ στὸ δωμάτιο. Χριστέ μου, εἶπε. Αὐτὸ τὸ μέρος εἶναι χάλια. Εἶδες αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πὸν πέρασε τώρα ἐκεῖ στὸ πάτωμα; Τί ἔγινε, ξεμείναμε τελείως ἀπὸ Zyklon B;³ Ποτὲ δὲν ἦσουν αὐτὸ πὸν θὰ λέγαμε νοικοκυρὰ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἔχεις ξεπεράσει τὸν ἑαυτό σου ἐδῶ πέρα. Κάποτε, καὶ νὰ σὲ πλήρωναν δὲν θὰ ἔμπαινες μέσα σὲ τέτοιο ἀχούρι. Φροντίζεις καθόλου τὴν προσωπικὴ σου ὑγιεινή;

Νὰ μὴ σὲ νοιάζει.

Ἄλλος ἓνας κρικός σὲ μιὰ μεγάλη ἀλυσίδα νίοθετημένων ἐπισχέσεων.⁴ Μάλιστα. Δὲν ἔχεις ἰδέα τί ὑπάρχει στὸν ὀρίζοντα, τέλος πάντων; Καὶ συγγνώμη γιὰ τὸ λογοπαίγνιο. Σκέφτηκες ποτὲ νὰ φορέσεις τὸ σχῆμα; Καλά. Εἶπα νὰ ρωτήσω.

Δὲν εἶναι καλύτερα νὰ τὰ βροῦμε κάπως καὶ νὰ τὸ ξεχάσουμε; Μὴν κάνεις τὰ πρᾶγματα χειρότερα ἀπ' ὅ,τι εἶναι.

Ναί, ναί, καλά, καλά.

Τὸ ἤξερες πὼς θὰ συνέβαινε αὐτό. Σοῦ ἀρέσει νὰ παριστάνεις ὅτι ἔχω μυστικά ἀπὸ σένα.

Ἐχεις. Μυστικά. Χριστέ μου, κάνει κρού ἐδῶ μέσα. Θὰ μποροῦσες νὰ κρεμάσεις κρέατα σ' αὐτὸ τὸ κωλομέρος. Μὲ εἶπες φασματικὸ ἐκτελεστή.

Τί πρᾶγμα;

3. Ἐντομοκτόνο πὸν ἐφευρέθηκε τὴ δεκαετία τοῦ 1920 στὴ Γερμανία καὶ χρησιμοποιήθηκε στοὺς θαλάμους ἀερίων τῶν Ναζί.

4. Τὸ Παιδί κάνει συχνὰ λάθη σὲ στερεότυπες ἐκφράσεις. Ἐδῶ ἤθελε νὰ πεῖ «ἀθετημένων ὑποσχέσεων».

Μὲ εἶπες φασματικὸ ἐκτελεστή.

Ποτὲ δὲν εἶπα τέτοιο πράγμα. Τελεστής, εἶπα. Εἶ-
ναι μαθηματικὸς ὄρος.

Καλά. Ἔτσι λὲς ἐσύ.

Μπορεῖς νὰ τὸ ψάξεις.

Πάντα αὐτὸ λὲς.

Κι ἐσὺ ποτὲ δὲν τὸ κάνεις.

Ναί, τέλος πάντων. Περασμένα ξεχασμένα.

Ἄ, ἔτσι; Τί συμβαίνει, ἀνησυχεῖς μήπως πάρεις χα-
μηλὸ βαθμὸ στὴν ἐργασία σου;

Πὲς ὅ,τι θές, Πριγκιπέσα. Κάναμε ὅ,τι καλύτερο μπο-
ρούσαμε. Τὸ πρόβλημα ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται.

Δὲν πειράζει. Δὲν θὰ ὑφίσταται γιὰ πολὸ ἀκόμα.

Ναί, βέβαια, συνέχεια τὸ ξεχνάω. Θὰ πᾶς ἐκεῖ ἀπ'
ὅπου κανένας ταξιδιώτης ποτὲ, καὶ βλακεῖες.

Συνέχεια τὸ ξεχνᾶς;

Σχῆμα λόγου. Δὲν ξεχνάω ιδιαίτερα. Ἐσύ, βέβαια,
δὲν μοιάζεις νὰ θυμᾶσαι καθόλου τὴν κατάσταση στὴν
ὁποία ἦσαν ὅταν σὲ βρήκαμε.

Δὲν χρειάζεται νὰ τὴ θυμηθῶ. Ἀκόμα σ' αὐτὴν εἶμαι.

Ἄ, μάλιστα. Διόρθωσε με ἂν κάνω λάθος, ἀλλὰ μοῦ
φαίνεται ὅτι θυμᾶμαι μιὰ μικρὴ κοπελίτσα στὶς μύτες
τῶν ποδιῶν νὰ κρυφοκοιτάζει μέσα ἀπὸ ἓνα ψηλὸ ἄνοιγ-
μα ποῦ ἀναφέρεται ἀραιὰ καὶ ποῦ στὰ ἀρχεῖα. Τί ἔβλε-
πε; Κάποια φιγούρα στὴν ἀυλόπορτα; Ἀλλὰ δὲν εἶναι
αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, σωστά; Τὸ ἐρώτημα εἶναι, ἢ φιγού-
ρα τὴν ἔβλεπε; Μιὰ μικρὴ φωτεινὴ τρύπα. Ποιὸς θὰ τὸ
πρόσεχε; Ὅμως μέσα ἀπὸ τὴν τρύπα ἐνὸς δαχτυλιδιοῦ
χωρᾶ νὰ περάσει ὀλόκληρη ἢ ἀγέλη τῶν σκυλιῶν τῆς
κόλασης. Τὰ λέω καλά;

Ἡμουν μιὰ χαρὰ ὥσπου ἤρθες ἐσύ.

Χριστέ μου, εἶσαι περίπτωση. Τό 'ξερες; Ἄλλὰ σέ παραδέχομαι. Μπροστά στὰ σκυλιὰ τῆς κόλασης, μὲ τὰ δόντια τους γυμνὰ καὶ τὰ σάλια τους νὰ τρέχουν, κι ἐσὺ προσπαθοῦσες νὰ κοιτάξεις ἀπὸ πίσω τους. Τί ὑπάρχει ἐκεῖ ἔξω; Δὲν ξέρω. Κάποιος ἀταβισμός, βγαλμένος ἀπὸ τὴν φύγωση κάποιου νεκροῦ προγόνου, πὺν μπῆκε μέσα νὰ φυλαχτεῖ ἀπὸ τὴ βροχή. Εἶναι ἐκεῖ στὴ γωνία καὶ καπνίζει. Τί διάλογο. Κάτσε ν' ἀνάψω τὰ φῶτα. Τζίφος. Κλείσε τὸν προτζέκτορα. Ποιὸς σκατὰ τὸ παραγγεῖλε αὐτὸ τὸ πράγμα; Μάζεψε τὸ πανὶ προβολῆς καὶ θὰ τὰ δεῖς αὐτὰ τὰ κωλοπράγματα στὸν τοῖχο. Ἐπίσης, μὲ εἶπες παθογόνο.

Εἶσαι παθογόνος.

Βλέπεις;

Θὰ μποῦν οἱ ἄλλοι, ἢ ὄχι;

Ποιοί;

Κόφ' το. Ξέρω ὅτι εἶναι ἀπέξω.

Ἐννοεῖς τὴν κουστωδία.

Αὐτοὺς ἐννοῶ.

Κάθε πράγμα στὴν ὥρα του.

Βλέπω τὰ πόδια τους κάτω ἀπ' τὴν πόρτα. Βλέπω τὶς σκιὲς τῶν ποδιῶν τους.

Πόδια καὶ σκιὲς ποδιῶν. Ὅπως ἀκριβῶς στὸν πραγματικὸ κόσμο.

Τί περιμένουν;

Ποιὸς ξέρει; Μπορεῖ νὰ μὴ νιώθουν καλοδεχόμενοι.

Αὐτὸ ποτὲ δὲν τοὺς ἐμπόδισε στὸ παρελθόν.

Τὸ Παιδὶ σήκωσε ἓνα σκοροφαγωμένο φρούδι. Ἄ, ναί; εἶπε.

Ναί, τοῦ ἀπάντησε. Τράβηξε τὴν κουβέρτα πάνω ἀπὸ τοὺς ὤμους της. Δὲν σὲ κάλεσε κανεὶς. Μόνος σου ἦρθες.

Ἐντάξει, εἶπε τὸ Παιδί. Λὲς ὅτι κάποιοι εἶναι στὸ διάδρομο, σωστά; Ἄς ρίξουμε μιὰ ματιά, λοιπόν.

Γλίστρησε μὲ χάρη σὰν πατινὲρ ὡς τὴν πόρτα, σταμάτησε, σήκωσε τὸ μανίκι του κι ἔπιασε τὸ πόμολο μὲ τὸ περὺγιό του. Ἐτοιμη; φώναξε. Ἄνοιξε τὴν πόρτα. Ὁ διάδρομος ἦταν ἄδειος. Γύρισε καὶ τὴν κοίταξε. Φαίνεται ὅτι ἔφυγαν ἀπ' τὸ μαντρί. Ἐκτὸς κι ἄν... πῶς νὰ τὸ πῶ... ἦταν ὅλα στὴ φαντασία σου.

Τὸ ξέρω ὅτι ἦταν ἐκεῖ. Τοὺς μυρίζω. Μυρίζω τὸ ἄρωμα τῆς μὲς Βίβιαν. Καὶ σίγουρα μυρίζω τὸν Γκρόγκαν.

Ἄ, ναί; Θὰ μπορούσε νὰ εἶναι κάποιος πὸν μαγειρεύει λάχανα λίγο πιὸ κάτω στὸ διάδρομο. Τίποτε ἄλλο; Καθόλου θεῖο; Θειάφι;

Ἐκλείσε τὴν πόρτα. Ἀμέσως τὸ πλήθος ἀπέξω ξανάρθε. Ἀκούγονταν σουρσίματα ποδιῶν καὶ βηξίματα. Ἐτριψε τὰ περὺγιά του μεταξύ τους. Σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὰ ζεστάνει. Λοιπόν. Ποῦ εἶχα μείνει; Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ σ' ἐνημερώσω σχετικά μὲ κάποιες ἀπὸ τὶς δουλειές. Ἴσως νὰ κατάφερες νὰ σταθεροποιηθεῖς κάπως ἂν ἔβλεπες τὴν πρόοδο πὸν ἔχουμε κάνει.

Νὰ σταθεροποιηθῶ;

Κοιτάξαμε τὰ στοιχεῖα πὸν μᾶς ἔστειλες, καὶ ὡς τώρα ὅλα φαίνονται ἐντάξει.

Ποιά στοιχεῖα; Δὲν σᾶς ἔστειλα τίποτα στοιχεῖα.

Ναί, καλά. Τὰ νούμερα βγαίνουν, κι αὐτὸ εἶναι καλὸ, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι δὲν ἀποτελεῖ στ' ἀλήθεια πρόβλημα, ἀλλὰ ἐλπίζουμε ὅτι τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ κλασικὰ στοιχεῖα θὰ ἐπιλυθοῦν καὶ θὰ μπορέσουμε νὰ

ἐστιάσουμε στὴν ἐπανακανονικοποίηση. Πάντα βλέπεις διάφορες μαλακίες ὅταν ρίχνεις φῶς πάνω στὰ πράγματα. Ἀπλὰ διαφοροποιεῖς, αὐτὸ εἶναι ὄλο. Σὲ αὐτὴ τὴν κλίμακα δὲν ὑπάρχουν σκιές, βέβαια. Ὑπάρχουν μόνο αὐτὰ τὰ μαῦρα διάκενα πὸν βλέπεις. Γνωρίζουμε πλέον ὅτι τὰ συνεχῆ δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα συνεχῆ. Ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτα γραμμικό, μικρούλα. Ὅ,τι καὶ νὰ κάνεις, στὸ τέλος ὅλα καταλήγουν στὴν περιοδικότητα. Βέβαια, τὸ φῶς δὲν ὑποτείνεται σὲ αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο. Δὲν πρόκειται νὰ φτάσει ἀπὸ τὴ μία ἀκτὴ στὴν ἄλλη, τρόπον τινά. Τί ὑπάρχει λοιπὸν στὸ ἐνδιάμεσο πὸν θὰ σοῦ ἄρесе νὰ τὸ πειράξεις ἀλλὰ δὲν μπορεῖς νὰ τὸ δεῖς ἐξαιτίας τῶν δυσκολιῶν πὸν προαναφέραμε; Δὲν ξέρω. Τί εἶπες; Δὲν σὲ βοηθάω ιδιαίτερα; Πῶς γίνεται αὐτὸ καὶ πῶς γίνεται τὸ ἄλλο; Δὲν ξέρω. Πῶς γίνεται καὶ τὰ πρόβata δὲν μπάζουν στὴ βροχή; Δουλεύουμε χωρὶς δίχτυ ἀσφαλείας ἐδῶ. Ἐκεῖ πὸν δὲν ὑπάρχει χῶρος, δὲν μπορεῖς νὰ προεκβάλεις. Ποῦ θὰ πῆγαινες, δηλαδή; Στέλνεις στοιχεῖα πρὸς τὰ ἔξω ἀλλὰ δὲν ξέρεις ποῦ ἔχουν πάει ὅταν τὰ παίρνεις πίσω. Ἐντάξει. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ θυμῶνεις. Ἀπλὰ πρέπει νὰ στρώσεις τὸν κῶλο σου καὶ νὰ κάνεις μερικὸς σωστοὺς ὑπολογισμούς. Ἐκεῖ μπαίνεις ἐσὺ στὸ παιχνίδι. Ἐχεις στοιχεῖα ἐδῶ πὸν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλῶς εἰκονικά, ἢ μπορεῖ καὶ ὄχι, ἀλλὰ παρ' ὄλ' αὐτὰ οἱ κανόνες πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖ μέσα, ἀλλιῶς πές μου, ποῦ στὸ διάολο βρίσκονται οἱ κανόνες; Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ψάχνουμε, Ἄλις. Τοὺς ἅγιους κανόνες. Βάζεις τὰ πάντα σ' ἓνα βάζο καὶ μετὰ δίνεις ὄνομα στὸ βάζο καὶ ξεκινᾷς ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπως ἀκριβῶς κάνουν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Γκέντελ καὶ τοῦ Τσέρτς, καὶ στὸ μεταξὺ τὰ

πραγματικά πράγματα, πὸν μᾶλλον εἶναι κάποιο ὑπό-
στρωμα τοῦ ὑποστρώματος, τὴν κάνουν μὲ παραμορφω-
τικές ταχύτητες, μὲ τὸ δεδομένο πὼς ὅταν κάτι δὲν ἔχει
μάζα τότε δὲν ἔχει μεταβλητὴ ὄγκου καὶ τέτοια, κι ἐπο-
μένως δὲν ἔχει σχῆμα, καὶ ἂν κάτι δὲν μπορεῖ νὰ ἐπι-
πεδωθεῖ τότε δὲν μπορεῖ οὔτε νὰ φουσκώσει καὶ τανά-
παλιν σύμφωνα μὲ τὴν καλύτερη ἀντιμεταθετικὴ παρά-
δοση, καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο —για νὰ δανειστῶ ἕναν
ὄρο— ἔχουμε κολλήσει. Σωστά;

Δὲν ξέρεις τί λές. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀλαμπουρνέζικα.

Ἄ, ναί; Καλά, θυμήσου ποιό χέρι ἐλέγχει τὴ λογικὴ
πύλη, μικρούλα. Γιατὶ δὲν εἶναι οὔτε τοῦ παπποῦ οὔτε
τοῦ τύπου μὲ τὸ χιτόνα μὲ τοὺς ρούνους. Ἄν μὲ πιάνεις.
Μισὸ λεπτό. Κάποιος μὲ παίρνει. Ψαχούλεψε μέσα στὶς
τσέπες του, ἔβγαλε ἕνα τεράστιο τηλέφωνο καὶ τὸ ἔβαλε
στὸ μικρὸ καὶ στραβὸ ἀφτί του. Λέγε γρήγορα, μεγά-
λε, εἶμαι σὲ σύσκεψη. Ναί. Ἡμιεπιθετικὴ. Ναί. Δεύτε-
ρο στάδιο. Εἴμαστε μὲ μάσκα ὀξυγόνου ἐδῶ πέρα. Ὅχι.
Ὅχι. Ξιδάκι. Δύο λάθη δὲν κάνουν ἕνα χωστό. Νὰ τοὺς
πεῖς ὅτι εἶναι ἕνα μάτσο χαζοχαρούμενοι μαλάκες, καὶ
νὰ τοὺς τὸ πεῖς ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως σοῦ τὸ λέω. Ξα-
ναπάρε με.

Τὸ ἔκλεισε, κατέβασε τὴν κεραία μὲ τὴν ἀνάστρο-
φη τοῦ πτερυγίου του, ἔχωσε τὸ τηλέφωνο μέσα στὰ
ροῦχα του καὶ τὴν κοίταξε. Πάντα ὑπάρχει κάποιος καὶ
δὲν ξέρει τί τοῦ γίνεται.

Πὸν δὲν ξέρει.

Μάλιστα. Πᾶμε πάλι στὰ διαγράμματα. Ξέρω τί
σκέφτεσαι. Ἄλλὰ μερικὲς φορὲς πρέπει νὰ κνηγᾶς τὸ
ἰσοδύναμο. Τρέχεις στὸ γαμημένο μὲ ἀπροσομοίωση Μό-

ντε Κάρλο και τελειώνεις. "Ό,τι και νά γίνει. Δέν ἔχουμε ὡς τὰ Χριστούγεννα.

Εἶναι Χριστούγεννα. Σχεδόν.

Ναί, ἐντάξει. Δέ βαριέσαι. Ποῦ εἶχα μείνει;

"Ἐχει σημασία;

"Ἡ νούμερο ἓνα ἐργαστηριακὴ συσκευὴ σου θὰ εἶναι ὁ σερβομηχανισμός. Κύριος και ὑποτελής. Συνδέεις ἓναν παντογράφο. Βάζεις τὴ βελόνα στὸ δίλημμα και περιστρέφεις. Μετρᾷς ὡς τὰ τέσσερα. Σημεῖο πρὸς σημεῖο. Ἐπαναλαμβάνεις ὥσπου νὰ ἐμφανιστεῖ ἡ λεμνισκάτη.

Τὸ Παιδὶ ἔκανε μιὰ φιγούρα σὰν νὰ χόρευε κλακέτες, τὴν ὀλοκλήρωσε μ' ἓνα γλίστρομα στὸ λινοτάπητα, σταμάτησε κι ἄρχισε νὰ βηματίζει ξανά. Πᾶνε γιὰ τὸ μεγάλο ψάρι. Θὰ γίνουν ὄργια στὴ σαβάνα, μικρούλα. Κι ὑπάρχουν και πολλὲς γυναικὲς, παρὰ τὴν γκρινια ἀπὸ τὶς ἐπιστημόνισσες. Ἐβαλα δικούς μου και τὸ φάξανε. Εἶναι ἡ μαντάμ Κάρι.⁵ Εἶναι ἡ Πάμελα Ντιράκ.⁶

"Ἡ ποιὰ;

Γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρω και ἄλλες, ἀνώνυμες πρὸς τὸ παρόν. Χριστέ μου, μὴν εἶσαι τόσο σοβαρὴ! Πρέπει νὰ βγαίνεις περισσότερο. Πῶς τὸ εἶχες πεῖ; Μετὰ τὶς μαθηματικὲς ἀκολουθίες ἔρχονται τὰ ἐπακόλουθα; Λοιπόν, κοίτα νὰ δεῖς. Διάλειμμα γιὰ ἀνέκδοτο. Ἐντάξει; Ἄν τὸ ἔχεις ἀκούσει αὐτό, σταμάτα με. Εἶναι ἓνας και κάνει αἴτηση διαζυγίου. Ὁ δικαστὴς τὸν κοιτάζει και λέει:

5. Συνηθισμένο λάθος στὴν Ἄμερική, ὅπου πολλοὶ ἀποκαλοῦν τὴ μαντάμ Κιουρι «Κάρι».

6. Ἄλλο ἓνα λάθος τοῦ Παιδιοῦ, καθὼς ἀποκαλεῖ Πάμελα τὸν φυσικὸ Π.Α.Μ. (Πὸλ Ἄντριεν Μορίς) Ντιράκ.

Ἄπ' ὅ,τι καταλαβαίνω, ἰσχυρίζεστε ὅτι ἡ σύζυγός σας ἔκανε ὑπερβολικὰ πολλὰ ψώνια. Σωστά; Κι ἐκεῖνος ἀπαντᾷ: Ὅχι, κύριε πρόεδρε, δὲν εἶπα αὐτό. Εἶπα ὅτι τὴν εἶχε ψωνίσει.

Τὸ Παιδὶ ἄρχισε νὰ χοροπηδᾷ ὀλόγυρα στὸ δωμάτιο κρατώντας τὴ μέση του καὶ γελώντας τρανταχτά.

Ὅλα λάθος, ὅπως πάντα. Τί γελᾷς;

Ὅπα, εἶπε, καὶ τὸ γέλιο του κόπηκε. Τί πράμα;

Ὅλα λάθος, ὅπως πάντα. Δὲν τὴν εἶχε ψωνίσει. Ἐκανε ψωνιστήρι.

Ποιά εἶναι ἡ διαφορὰ;

Ἐκανε ψωνιστήρι. Ἄσε, δὲν τὸ ἔχεις πιάσει.

Μπορεῖ, ἀλλὰ ἔχω πιάσει ἐσένα. Τέλος πάντων, τὸ θέμα εἶναι ὅτι πρέπει νὰ συνέλθεις. Τί νομίζεις, δηλαδή; Ὅτι τὴν τελευταία στιγμή θ' ἀναστηθεῖ ἐκ νεκρῶν ὁ Μπόμπι Σάφτο⁷ καὶ θὰ ἔρθει νὰ σὲ σώσει; Μὲ ἀσημένιες ἀγκράφες στὰ παπούτσια, ἢ δὲν ξέρω γ'ὼ τί; Πάει αὐτός, ξέχνα τον, μικρούλα. Τὸ ἔφαγε τὸ κεφάλι του μὲ τ' ἀγωνιστικό του.

Ἐκείνη ἔστρεψε ἀλλοῦ τὸ βλέμμα της. Τὸ Παιδὶ κάλυψε τὰ μάτια του μὲ τὸ ἓνα πτερόγιο. Γιά δές, εἶπε. Αὐτὸ τῆς τράβηξε τὴν προσοχή.

Δὲν ξέρεις τί λές.

Ἄ, ναί; Πόσον καιρὸ κοιμᾶται τώρα τὸν ὕπνο τὸ βαθύ; Δυὸ μῆνες;

Εἶναι ἀκόμα ζωντανός.

Εἶναι ἀκόμα ζωντανός. Ἄ, μάλιστα. Ἐ, ἀφοῦ εἶναι ζωντανός, δὲ γαμιέται. Ἄλλοῦ αὐτά. Ξέρουμε κι οἱ δυὸ

7. Ἡρώας παραδοσιακοῦ ἀγγλικοῦ νανουρίσματος.

ὅτι ἂν τὸ πιστεῦες αὐτὸ δὲν θὰ σκεφτόσουν νὰ τὴν κά-
νεις. Ἔτσι δὲν εἶναι; Τί ἔγινε; Κατάπιες τὴ γλώσσα σου;
Πάω γιὰ ὕπνο.

Γιατὶ δὲν ξέρουμε τί πρόκειται νὰ ξυπνήσει. Ἄν ξυ-
πνήσει. Ξέρουμε κι οἱ δυὸ ποιές εἶναι οἱ πιθανότητες
νὰ βγεῖ ἀπ' αὐτὴ τὴν κατάσταση μὲ σώας τὰς φρένας, κι
ἐσύ, παρὰ τὰ κότσια σου, δὲν νομίζω ὅτι θὰ ἐξακολου-
θοῦσες νὰ εἶσαι ἐρωτευμένη μὲ ὅ,τι ἴχνος θὰ ἔχει ἀπο-
μείνει πίσω ἀπὸ τὴ θολὴ ματιὰ καὶ τὸ σαλάκι στὸ χεῖ-
λος. Ἀλλὰ δὲ γαμιέται. Ποτὲ δὲν ξέρεις τί ἐπιφυλάσσει
τὸ μέλλον, ἔτσι δὲν εἶναι; Μᾶλλον θὰ καταλήγατε πίσω
στὸ χωριουδάκι σας. Μόνοι οἱ δυὸ σας. Νὰ τρῶτε λαρ-
δὶ καὶ χυλὸ ἀπὸ καλαμπόκι, ἢ ὅ,τι διάολο τρῶνε ἐκεῖ
κάτω στὴ χώρα τῆς αἰμομιξίας. Δὲν εἶναι βέβαια σὰν νὰ
κάνεις τὸ γύρο τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν ἀριστοκρατία τῶν
ἀγώνων αὐτοκινήτου, ἀλλὰ τουλάχιστον εἶναι ἥσυχα.

Αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ συμβεῖ.

Τὸ ξέρω ὅτι δὲν πρόκειται νὰ συμβεῖ.

Ὁραῖα.

Λοιπὸν, καὶ τώρα, τί;

Θὰ σοῦ στείλω κάρτ-ποστάλ.

Δὲν μοῦ ἔχεις στείλει ποτέ.

Τώρα θὰ εἶναι διαφορετικά.

Πάω στοίχημα. Θὰ τηλεφωνήσεις στὴ γιαγιά σου;

Καὶ τί νὰ τῆς πῶ;

Δὲν ξέρω. Κάτι. Γιὰ ὄνομα, ρὲ κοπελιά. Ὑπάρχουν
πολλὰ νὰ γίνουν, ξέρεις.

Μπορεῖ. Ἀλλὰ ὄχι ἀπὸ μένα.

Καὶ τί γίνεται μὲ τὴν πύλη τῆς νύχτας καὶ τὴ φω-
λιὰ τῶν ἀνείπωτων; Δὲν τὰ φοβᾶσαι αὐτά;

Θὰ τὸ ρισκάρω. Φαντάζομαι πὼς ἂν κλείσω τὸ διακόπτη, ὁ πίνακας θὰ μαυρίσει.

Ξέρεις, ἔχουμε μπεῖ σὲ μεγάλο κόπο γιὰ χάρη σου. Συγγνώμη.

Κι ἂν σοῦ ἔλεγα πράγματα ποὺ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ σοῦ πῶ;

Δὲν μ' ἐνδιαφέρει.

Πράγματα ποὺ πολὺ θὰ ἤθελες ν' ἀκούσεις.

Δὲν ξέρεις τίποτα. Ἄπ' τὸ μυαλό σου τὰ βγάζεις.

Ναί. Ἀλλὰ μερικά εἶναι ὥραϊα.

Μερικά.

Ἄκου κι αὐτό: Τί εἶναι μαῦρο, ἄσπρο καὶ κόκκινο;

Δὲν μοῦ ἔρχεται τίποτα.

Ὁ Τρότσκι μὲ σμόκιν.

Ἐξαιρετικό.

Ἐντάξει. Ἄκου κι αὐτό. Ἐνας ἀγρότης βρῖσκει δύο γουρούνια στὸ χωράφι του.

Μοῦ τό 'χεις πεῖ.

Ἀποκλείεται.

Τὸ μὴ χοῖρον βέλτιστον.

Μάλιστα. Καλά. Κοίτα. Ἐτοιμάζω κάποια νέα νούμερα. Ἔχω στὴν ἄκρη μερικά ἀπὸ τὰ παλιὰ προγράμματα λαϊκῶν θεαμάτων. Πάντα σοῦ ἄρεσαν τὰ κλασικά ἔργα. Λίγες διορθώσεις στὰ κοστούμια. Δυὸ-τρεῖς ἐβδομάδες πρόβες.

Καλὸ βράδυ.

Ἔχω καὶ μιὰ ἄκρη γιὰ νὰ βρῶ κι ἄλλα φιλμ ὀκτὼ χιλιοστῶν. Κι ὑπάρχει κι ἓνα κουτὶ παπουτσιῶν γεμάτο φωτογραφίες ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ σαράντα. Διάφορα σχετικὰ μὲ τὸ Λὸς Ἄλαμος. Καὶ μερικά γράμματα.

Τί γράμματα;

Οικογενειακά. Γράμματα από τή μητέρα σου.

Ψέματα. Όλα τὰ γράμματα εἶχαν κλαπεῖ.

Ἄ, ναι; Μπορεῖ. Τί θὰ κάνεις;

Θὰ πέσω για ὕπνο.

Ἐννοῶ μακροπρόθεσμα.

Κι ἐγὼ μακροπρόθεσμα ἐννοῶ.

Ἐντάξει. Κρατᾶς τὸ καλύτερο για τὸ τέλος. Φυσικά.

Μὴν κουράζεσαι.

Δὲν πειράζει. Καὶ νὰ πεῖς ὅτι δὲν ἤξερα ποῦ θὰ κατέληγε ὄλο αὐτό; Ποιὸς ξέρει; Μπορεῖ νὰ θές νὰ δεῖς πῶς θὰ περνᾶς τὸν καιρὸ σου. Τὸ παρελθὸν εἶναι τὸ μέλλον. Κλειῖσε τὰ μάτια.

Κι ἂν δὲν θέλω νὰ κλείσω τὰ μάτια;

Κάνε μου τὴ χάρη.

Ναι, ἐντάξει.

Ὁραῖα. Θὰ τὸ κάνουμε μὲ τὸν παλιομοδίτικο τρόπο. Τί νὰ ξέρω ἐγώ; Πλάκα θὰ ἔχει αὐτό.

Ἐβγαλε ἓνα μεγάλο μεταξωτὸ τετράγωνο ἀπὸ κάπου πάνω του, τὸ πέταξε ψηλά, τὸ ἔπιασε, τὸ ἄπλωσε καὶ τὸ γύρισε κι ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς για νὰ τὸ δεῖ ἐκείνη καλά. Τὸ κράτησε μὲ τὰ χέρια τεντωμένα καὶ τὸ κούνησε. Μετὰ τὸ ἄρπαξε. Σὲ μιὰ ψάθινη καρέκλα καθόταν ἓνας γέρος μὲ σκονισμένο μακρὸ μαῦρο σακάκι. Ριγὲ παντελόνι καὶ γκριζὸ γιλέκο. Μαῦρα μποτάκια ἀπὸ γιδότημαρο καὶ γκέτες ἀπὸ φούστιαν μὲ περλὲ κουμπιά. Τὸ Παιδί ὑποκλίθηκε, ἔκανε ἓνα βῆμα πίσω καὶ τὸν κοίταξε ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια. Μάλιστα. Ἀπὸ ποῦ τὸν ξεθάψαμε αὐτόν; Χι χι χι.

Χτύπησε τὸν γέρο στὴν πλάτη σηκώνοντας ἓνα σύννεφο σκόνης. Ὁ γέρος ἔγειρε πρὸς τὰ ἐμπρὸς βήχοντας.

Τὸ Παιδί ἀπομακρύνθηκε καὶ χρησιμοποίησε τὸ πτεροῦγιό του σὰν βεντάλια γιὰ νὰ διώξει τὴ σκόνη. Χριστέ μου. Τοῦτος ἐδῶ ἔχει κάμποσο καιρὸ νὰ δεῖ τὸ φῶς τῆς μέρας, ἔ; Λοιπόν, παππού, πῶς σοῦ φαίνεται ὁ κόσμος; Θὰ μᾶς ἦταν χρήσιμη μιὰ γνώμη ἀπὸ κάποιον ἀπέξω.

Ὁ γέρος σήκωσε τὸ κεφάλι κι ἔριξε ἓνα βλέμμα ὀλόγυρα. Μάτια χλομὰ καὶ σκαφτά. Ἔσιαξε τὴ γραβάτα του μὲ μιὰ ἀπότομη κίνηση τοῦ κόμπου πρὸς τὰ πάνω, μισόκλεισε τὰ μάτια καὶ κοίταξε μὲ προσοχή.

Εἶναι κλασικὸ αὐτὸ τὸ κοστούμει, ἔ; εἶπε τὸ Παιδί. Τὸ ἔχει ἐπηρεάσει κάπως ἡ ὑγρασία τοῦ χώματος. Εἶχε παντρευτεῖ μὲ αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ ροῦχα. Ἡ γυναικούλα του ἦταν δεκάξι χρονῶν. Βέβαια, τὴν πηδοῦσε δυὸ χρονάκια νωρίτερα, πὸν σημαίνει πὼς ἦταν δεκατεσσάρων. Τελικὰ κατάφερε νὰ τὴν γκαστρῶσει, καὶ νὰ μαστε ὅλοι ἐδῶ. Ὁ παλιομαλάκας ἦταν μεγαλύτερος ἀπ' τὸν πατέρα της. Τέλος πάντων, οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησίας ἤχησαν μὲ συνοπτικὲς διαδικασίες. Αὐτὸ ἔγινε, νομίζω, τὸ 1897. Ἐπίσημο γεγονός. Λευκὲς καραμπίνες. Τέλος πάντων, αὐτὸ εἶναι ὄλο. Νόμιζα ὅτι ὁ κωλόγερος θὰ εἶχε κάτι νὰ πεῖ, ἀλλὰ μοιάζει νὰ βρίσκεται σὲ σύγχυση. Δὲν νομίζεις ὅτι γέρνει λίγο δεξιά;

Τὸ Παιδί ἴσιωσε τὸν γέρο στὴν καρέκλα του, ἔκανε ἓνα βῆμα πίσω καὶ τὸν ζύγιασε μὲ τὸ ἓνα μάτι νὰ δεῖ ἂν ἦταν κάθετος. Κρατώντας ψηλὰ ἓνα πτεροῦγιο σὰν κουπί καὶ στενεύοντας τὸ βλέμμα. Θὰ τοῦ ἦταν χρήσιμο ἓνα πνευματικὸ ἀλφάδι, δὲν νομίζεις; Χὶ χὶ χί. Τέλος πάντων, δὲ γαμιέται. Δὲν εἶναι καὶ πολὺ διασκεδαστικός. Γιὰ στάσου. Φταῖνε τὰ δόντια. Τοῦ λείπουν τὰ δόντια, διάολε.

Ὁ γέρος εἶχε ἀνοίξει τὸ δευμάτινο στόμα του, ἔβγαξε μπαλάκια βρόμικο βαμβάκι ἀπὸ τὰ μάγουλά του καὶ τὰ ἔχωνε στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ του. Ξερόβηξε καὶ κοίταξε γύρω του μὲ βλέμμα θλιμμένο.

Τί κάνει τώρα; εἶπε τὸ Παιδί. Κάτι ἔχει στὴν τσέπη τοῦ γιλέκου του. Τί εἶναι αὐτό, τὸ ρολόι του; Χριστέ μου. Μὴ μοῦ πεῖς ὅτι τὸ κουρδίζει. Τὸ βάζει στὸ ἀφτί; Δὲν μπορεῖ νὰ δουλεύει. Μπά. Τὸ κουνάει. Ὁραῖο ρολόι, ἐδῶ πὺν τὰ λέμε. Ἔχει διάφανο καπάκι. Καὶ μηχανισμό διαφυγῆς, σίγουρα. Μπράβο. Κούνα το λίγο ἀκόμα. Μπά. Δὲν γίνεται τίποτα.

Ὁ γέρος πλατάγισε τὰ οὔλα του. Νά το, εἶπε τὸ Παιδί. Ἔρχεται. Πληροφορία ἀπὸ τὸ ἐπέκεινα. Ποῦ εἶναι τὸ εὐχαριστῶ γιὰ ὅλ' αὐτὰ πὺν κάνω γιὰ σένα;

Ποῦ εἶναι, εἶπε ἀσθμαίνοντας ὁ γέρος, ἡ τουαλέτα;

Τὸ Παιδί ὀρθώθηκε. Γαμώτη μου. Ποῦ εἶναι ἡ τουαλέτα; Αὐτὸ εἶναι ὄλο; Τί μαλάκας πὺν εἶμαι. Ρέ, δὲν πᾶς στὸ διάολο; Ἄκου, ποῦ εἶναι ἡ τουαλέτα! Τὸ Χριστό μου μέσα. Στὸ τέλος τοῦ γαμημένου τοῦ διαδρόμου εἶναι. Σήκω φύγε ἀπὸ δῶ.

Ὁ γέρος σηκώθηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα του κι ἔσυρε τὰ πόδια του καμπουριαστὸς πρὸς τὴν πόρτα. Μιὰ λεπτή σκόνη ἀπλώθηκε, σὰν ἀπὸ κόσκινο, στὸ πάτωμα πίσω του. Ἐνα πλασματάκι ἔπεσε ἀπὸ τὰ ροῦχα του κι ἔτρεξε καὶ κρύφτηκε κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Πάλεψε λίγο μὲ τὸ πόμολο, ἄνοιξε τὴν πόρτα, βγῆκε σκυφτὸς στὸ διάδρομο καὶ χάθηκε. Ἄν εἶναι δυνατόν, εἶπε τὸ Παιδί. Πῆγε στὴν πόρτα, τὴν ἔκλεισε μὲ βρόντο, ἔκανε μεταβολὴ κι ἀκούμπησε πάνω της. Κούνησε τὸ κεφάλι του. Μάλιστα. Τί νὰ γίνεις; Κακὴ ἰδέα, ἐντάξει; Γάμα το. Κά-

ποιοι ἀκυρώνονν λόγῳ βροχῆς. Τί θά 'λεγες νὰ φέροναμε μερικὸν ἀπὸ τὴν παλιοπαρέα; Μπορεῖ νὰ μᾶς φτιάξουν τὰ κέφια.

Δὲν θέλω νὰ φέρω κανέναν ἀπὸ τὴν παλιοπαρέα.

Πάω γιὰ ὕπνο.

Τὸ ξανάπες αὐτό.

ἽΩραῖα. Καὶ αὐτὸ θὰ κάνω.

Κοίτα, μικρούλα. Δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ μεγαλοποιῶ τὰ πράγματα, ἀλλὰ πᾶς ὀλοταχῶς κατὰ διαόλον.

Κι ἐσὺ ἦρθες γιὰ νὰ μὲ βασανίσεις στὴν πορεία.

Εἶσαι καλά; Μήπως ἔχεις πυρετό; Θεὸς ἓνα ποτήρι νερό;

Ἐκείνη κουλουριάστηκε στὸ κρεβάτι καὶ τράβηξε πάνω της τὰ σκεπάσματα. Σβῆσε τὰ φῶτα πρὶν φύγεις.

Τὸ Παιδὶ βημάτιζε πέρα δῶθε. Τ' ὄνομά σου δὲν βγῆκε μὲ κλῆρο, ξέρεις. Δὲν ξέρω τί ὑποτίθεται πὼς ξέρεις καὶ τί ὄχι. Ἐγὼ ἀπλὰ δουλεύω ἐδῶ. Εἶμαι ὑπάλληλος; ἽΩραῖα λοιπόν, εἶμαι ὑπάλληλος. Καὶ μπορεῖ κάποιος νὰ ξέρει τί μέλλει γενέσθαι, ἀλλὰ σίγουρα ὄχι ἐγώ. Ἔλα, τώρα. Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ μιλήσω ἂν ἔχεις τὸ κεφάλι κάτω ἀπ' τὰ κωλοσκεπάσματα. Οὔτε ἀντίο δὲν θὰ μοῦ πεῖς;

Ἐκείνη κατέβασε τὰ σκεπάσματα. Ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ θὰ σοῦ κουνήσω τὸ χέρι.

Τὸ Παιδὶ πῆγε στὴν πόρτα καὶ τὴν ἄνοιξε. Ἦταν ὄλοι ἐκεῖ. Τεντώνονταν γιὰ νὰ δοῦν, κουνοῦσαν τὸ χέρι, κάποιοι στέκονταν στὶς μύτες τῶν ποδιῶν. Ἀντίο, τοὺς φώναξε. Ἀντίο. Τὸ Παιδὶ τοὺς ἔδιωξε μὲ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ. Ὅπως κάνουν οἱ καλόγριες μὲ τὰ σχολειαρόπαιδα. Ἐκλείσει τὴν πόρτα. Ἐντάξει, εἶπε.

Τελειώσαμε τώρα;
Δὲν ξέρω, καλή μου. Τὸ κάνεις δύσκολο. Δὲν θὰ ἔρθω μαζί σου στὸ τρελάδικο, ξέρεις.

ἽΩραϊα.

Οἱ πυκνοὶ πληθυσμοὶ παραφρονημένων ἀποκοτῶν ὀρισμένες δυνάμεις. Σὲ ἀναστατώνουν. Ἄν περάσεις λίγο καιρὸ σὲ τρελοκομεῖο, θὰ καταλάβεις.

Τὸ ξέρω. Ἔχω περάσει. Ἔχω μείνει.

Ἡ ἐπιλογή εἶναι τὸ ὄνομα ποὺ δίνεις σ' αὐτὸ ποὺ ἔχεις.

Σταμάτα νὰ μοῦ λὲς δικά μου λόγια.

Δὲν θέλεις νὰ μοῦ μιλήσεις.

Ὅχι.

Ἔχεις νὰ πεῖς τίποτα; Καμιὰ τελευταία συμβουλή πρὸς τοὺς ζωντανούς;

Ναί. Μή.

Χριστέ μου. Πολὺ ψυχρὸ αὐτό.

Ἄς κλείσουμε τὰ φῶτα, νὰ τελειώνουμε μ' αὐτὴ τὴ ζωή.

Θὰ μᾶς λείψεις.

Ἔσεῖς θὰ σᾶς λείψετε;

Ἐμεῖς θὰ μείνουμε. Πάντα ὑπάρχει δουλειὰ νὰ κάνομε.

Τὸ Παιδὶ φάνηκε κάπως καμπουριασμένο ἔτσι ποὺ στεκόταν, ἀλλὰ ἀμέσως συνῆλθε. Ἐντάξει, εἶπε. Ἄφοῦ τελειώσαμε, τελειώσαμε. Τὸ ἴπιασα τὸ ὑπονοούμενο.

Ἀκούμπησε τὸ ἓνα πτερόγιο στὴν κοιλίτσα του, ἔκανε κάτι σὰν ὑπόκλιση κι ἔφυγε. Ἐκείνη ἔβαλε τὸ κεφάλι κάτω ἀπὸ τὰ σκεπάσματα. Μετὰ ἄκουσε πάλι τὴν πόρτα ν' ἀνοίγει. Κοίταξε καὶ εἶδε τὸ Παιδὶ νὰ ἔρχεται ἀθό-